

Ταφή ή καύση των νεκρών;

[Ορθοδοξία / Θεολογία](#)

[Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος](#)

Η προβολή του ερωτήματος της ταφής ή της καύσης των νεκρών, από ορισμένους κύκλους, τις τελευταίες δεκαετίες, επανέφερε στο προσκήνιο της επικαιρότητας ένα θέμα, με το οποίο επιβεβαιώνεται για μια ακόμα φορά η απόκλιση, η οποία υφίσταται μεταξύ των διαφόρων ιδεολογιών, θρησκευτικών αντιλήψεων και φιλοσοφικών δοξασιών για την γενικότερη στάση τους έναντι του ανθρώπου, της φύσης, του σώματος και του πολιτισμού.

Η προβολή του θέματος, μέσα από το ερώτημα «ταφή ή καύση των νεκρών» είναι παλαιά. Ήδη στην Παλαιά Διαθήκη ή καύση των νεκρών θεωρείτο ειδωλολατρικό έθιμο και χρησιμοποιείτο από την Ιουδαϊκή παράδοση ως τιμωρία και επίταση της θανατικής ποινής (Λευϊτ. 20, 14-21). Η τιμωριτική αυτή θεώρηση της καύσης των νεκρών, από την ιουδαϊκή παράδοση, δεν είχε θέση σέ κάποιες άλλες θρησκείες, όπως τον βουδισμό και τις εξελιγμένες παραφυάδες του ή τον ινδουισμό, όπου η καύση αποτελεί την κατάσταση εκείνη, το μέσον, μέσα από το οποίο στο κακό σώμα δίνεται ή δυνατότητα να μετενσαρκωθεί σέ κάτι καλύτερο. Η θρησκευτική

αυτή αντίληψη έρχεται να επιβεβαιώσει ότι για τις παραπάνω θρησκευτικές κοινότητες το θέμα της καύσης των νεκρών είναι θέμα αρχής, μέσα από την οποία καθορίζεται και μια ανάλογη στάση ζωής έναντι ακόμη και του υλικού στοιχείου της ανθρώπινης ύπαρξης.

Η παρούσα θρησκευτική αντίληψη, στα πλαίσια του σεβασμού της θρησκευτικής ελευθερίας είναι σεβαστή, όπως και κάθε άλλης «γνωστής» ή «άγνωστης» θρησκείας. Θα πρέπει όμως να την διαφοροποιήσουμε από ολόκληρη εκείνη την αναπτυχθείσα «παραφιλολογία», περί σεβασμού του ατομικού δικαιώματος για αυτοδιάθεση, η οποία κρύβει άλλα κίνητρα και άλλους λόγους ιδεολογικών σκοπιμοτήτων, προσπαθώντας να επιβάλει, μέσα από διάφορα νομοθέτημα τα και τροπολογίες, συγκεκριμένες σκοπιμότητες και προσανατολισμούς.

Το ερώτημα λοιπόν δεν είναι η καταφατική ή αποφατική απάντηση, απόρριψη ή αποδοχή περί της καύσης ή της ταφής των νεκρών, γιατί μια τέτοια θεώρηση δεν διαφοροποιείται οποιαδήποτε άλλη ιδεολογοποιημένη τοποθέτηση, αλλά ή ανάγκη ευαισθητοποίησης μελών-πιστών της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ότι η αρνητική τοποθέτησή μας έναντι του συγκεκριμένου θέματος αφενός υποδεικνύεται από την ίδια την διδασκαλία της, για τον άνθρωπο ως θείου δημιουργήματος και για την στάση του έναντι της κτιστής φύσης και του προορισμού της, ενώ είναι αδιάφορο κατά πόσον αποτελεί επιλογή, προς ικανοποίηση κάποιου είδους ατομικού δικαιώματος.

Η τελευταία αυτή θέση δεν αποτελεί απόρριψη ή έλλειψη σεβασμού σε αυτό που ονομάζουμε «ατομικό δικαίωμα ελευθερίας», αλλά, όπως θα δούμε και παρακάτω, μια διαφορετική προσέγγιση εφαρμογής του.

Οι θέσεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας

Η Ορθόδοξη Έκκλησία της Ελλάδος, λοιπόν, στα πλαίσια της ποιμαντικής της ευθύνης, ήδη από το έτος 1999, προφητικά, με την διοργάνωση ανάλογης ημερίδας προσπάθησε να οριοθετήσει την στάση της έναντι αυτού του ζητήματος, όταν, μόλις το έτος 2006, υστέρη από πέντε χρόνια, τέθηκε το θέμα και πάλι σε διάλογο.

Τότε λοιπόν, το έτος 1999, η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος προσπάθησε με τα πορίσματα της παραπάνω ημερίδας να δώσει τις κατηχητικές της κατευθύνσεις, προς το ποίμνιό της, προκειμένου να το διδάξει και να το προφυλάξει από κάθε ανθρωπολογική και κοσμολογική αλλοτρίωση του περιεχομένου της διδασκαλίας της. Τόνισε ότι:

α) Είναι επιτακτική σήμερα όσο ποτέ άλλοτε η ανάγκη της διασώσεως του ανθρωπίνου προσώπου. Ο σεβασμός στο ανθρώπινο πρόσωπο επιβάλλει τον σεβασμό και στο ανθρώπινο σώμα. Επομένως, οφείλεται σεβασμός στο σώμα και μετά τον βιολογικό θάνατο, ο δε σεβασμός προς το νεκρό σώμα αποδίδεται με την ταφή και όχι με την καύση. Η καύση είναι βίαιη επέμβαση στην φυσιολογική φθορά με οικολογικές μάλιστα συνέπειες.

β) Οι υποστηρικτές της καύσεως επικαλούνται λόγους χωροταξικούς, περιβαλλοντικούς και οικονομικούς ακόμη, προκειμένου να υποστηρίξουν τις θέσεις τους. Τα επιχειρήματα αυτά δεν είναι ισχυρά.

γ) Οι υποστηρικτές της αποτέφρωσης διατυπώνουν την άποψη ότι ο άνθρωπος πρέπει να έχει ελευθερία στην επιλογή, να προτιμά δηλαδή την ταφή ή την καύση. Η Εκκλησία, κατ' εξοχήν χώρος ελευθερίας, δεν δεσμεύει κανέναν άνθρωπο να κάνει αυτό που εκείνος θεωρεί ως σωστό, έχει όμως το δικαίωμα να θεωρήσει τον συγκεκριμένο τρόπο, δηλ. την καύση, ως αντίθετο προς τις αρχές, την διδασκαλία και τα έθιμά της. Και δεν αποκλείεται να αποφανθεί ότι όποιος ελεύθερα επιλέξει τον τρόπο της καύσης, έρχεται σε αντίθεση με βασικές διδασκαλίες της.

Το δικαίωμα της ελεύθερης διάθεσης του νεκρού σώματος

Ένα επιπλέον επιχειρήμα είναι ο σεβασμός στο ατομικό δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής και διάθεσης του σώματός του μετά τον θάνατο. Μία τέτοιου είδους θεώρηση, του ατομικού δικαιώματος, κύριο γνώρισμα του δυτικού διαφωτισμού, είναι έξω από τον εκκλησιαστικό τρόπο του ζην, γιατί μια τέτοιου είδους «διαχείριση» του ατομικού δικαιώματος και της έννοιας της ελευθερίας αποτελεί μια ατομοκρατική θεώρηση τόσο του ατομικού δικαιώματος, όσο και του ίδιου του

σώματος. Η εκκλησιαστική θεώρηση και χρήση του σώματος δεν μπορεί να κατανοήσει ότι το δικαίωμα για αυτοδιάθεση και του ίδιου του σώματός μας ακόμη, ως μελών του εκκλησιαστικού σώματος, προ ή μετά τον βιολογικό θάνατο, λειτουργεί ανεξάρτητα και άσχετα προς τα δικαιώματα των άλλων. Αντίθετα, το σώμα είναι εκκλησιαστικά σεβαστό, κανένας δεν μπορεί να το «φθείρει», ούτε και ο ίδιος ο φορέας του, ή να επιδιώξει την βίαιη καταστροφή του, ούτε, τέλος, να το μεταχειριστεί ως μια υπόθεση ή υποκείμενο ατομικής ιδιοκτησίας, πρέπει να γνωρίζει ότι ανήκει και στα λοιπά μέλη. Άρα και η μετά θάνατον τύχη ενός σώματος δεν αφορά μόνο την επιθυμία του νεκρού, αλλά είναι υπόθεση σχέσεων όλων των μελών της Εκκλησίας (βλ. νεκρώσιμη ακολουθία, μνημόνευση στα δίπτυχα της προθέσεως).

Ότι το σώμα ακόμη και του νεκρού δεν αποτελεί το αντικείμενο μιας εν ζωή επιθυμίας για αυτοδιάθεση, αλλά ότι ανήκει και στους άλλους, φανερώνεται από την προτροπή της Εκκλησίας, αφενός στην δωρεά του σώματος, για την ζωή άλλων συνανθρώπων (μεταμοσχεύσεις) και αφετέρου από την ισχύουσα νομοθεσία, η οποία επιτρέπει την χρήση οργάνων νεκρού για μεταμόσχευση και με μόνη την συγκατάθεση των οικείων του.

Για όλους αυτούς τους λόγους η Ορθόδοξη Εκκλησία επέμενε στην εξαίρεση των Ορθοδόξων πιστών, από την γενόμενη σχετική νομοθετική ρύθμιση, αναφορικά με

την καύση των νεκρών, επειδή τα κίνητρά της δεν ήσαν ιδεολογικά αλλά επειδή το όλο ζήτημα είχε θεολογικές συνέπειες. Παραμένει εντούτοις ως πρόβλημα, το οποίο αναζητά μια μελλοντική επίλυση από την ίδια την Ορθόδοξη Εκκλησία, ή ποιμαντική αντιμετώπιση εκείνων των μελών της, τα όποια θα θελήσουν την καύση από την ταφή.

Οι προτάσεις-λύσεις δεν είναι έργο του γράφοντος, όμως αν και το ερώτημα προβάλλει πολλές φορές ως μια υπόμνηση για εξεύρεση μιας λύσης συμβιβαστικής, θεωρώ ότι η θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος δεν μπορεί να κινηθεί ούτε σε μια ανεκτικότητα, με τάση εφαρμογής μιας ποιμαντικής και οικονομικής φιλανθρωπίας, ή οποία θα δρα αποδυναμικά ή αναιρετικά του κανόνα ζωής, ούτε και μόνο τυπολατρικά, με την τέλεση της νεκρώσιμου ακολουθίας.

Η καύση των νεκρών, με οποιοδήποτε τρόπο και αν προβάλλεται, βρίσκεται έξω από την ορθόδοξη διδασκαλία και παράδοση. Ας μείνουμε πιστοί σ' αυτήν και το αποστολικό λόγο. «Το σώμα θάβεται άδοξο, θα αναστηθεί όμως ένδοξο· ενταφιάζεται ανίσχυρο, θα αναστηθεί όμως δυνατό. Ενταφιάζεται σώμα πού ήταν εμψυχωμένο από ζωϊκή φυσική δύναμη, θα αναστηθή όμως ζωοποιημένο από το Πνεύμα του Θεού» (Α' Κορ. ιε', 42-45).

<http://bit.ly/2orVnVT>